

Terecht of niet?

□ Henk van Berkel

Een streepje te veel - Over het zorgvuldig bewaren van examenformulieren

De meeste docenten houden zogenoemde inzage-uren. Enkele dagen na de toets mogen studenten hun gemaakte werk komen inzien en ze kunnen hun antwoorden vergelijken met modelantwoorden. Op die manier krijgen studenten ook inzicht in de fouten die ze hebben gemaakt. Dat dergelijke inzage-uren risico's met zich meebrengen, toont onderstaande beroepszaak.

De zaak

Een student aan de universiteit in Z. heeft een meerkeuzetoets gemaakt. Op de inzage-uren kreeg hij het streepjesformulier uitgereikt en begon te tellen. Hij had 29 van de 60 vragen correct. Dat zou een 5,5 opleveren en overeenkomstig het examenreglement zou dat een voldoende betekenen. Ook de docent telde mee en kwam tot hetzelfde aantal correcte antwoorden. Maar de docent viel iets op. Het streepje bij vraag 14 was minder volledig ingevuld en had bovendien een andere kleur. Op het Excel-bestand, dat de computer produceerde na het inlezen van de antwoorden, werd bij de betreffende student geen antwoord geregistreerd op vraag 14. De docent nam vervolgens contact op met de examencommissie. Die oordeelde dat hier sprake was van vervalsing omdat het streepje door de student zou zijn gezet tijdens het inzage-uur. Als straf mocht de

student niet deelnemen aan de herkansing van de toets. De student ging hiertegen in beroep bij het College van Beroep.

Argumenten student

De student stelt dat niemand hem fraude heeft zien plegen. Bovendien stelt hij dat niet voor 100% kan worden uitgesloten dat het scannen van de formulieren correct is verlopen. Ook kan het zijn, zo gaat hij verder, dat in de periode tussen het scannen en het inzage-uur anderen toegang hebben verkregen tot de formulieren en wijzigingen hebben aangebracht. Ten slotte overhandigt de student twee getekende verklaringen van medestudenten waarin staat dat zij de student geen fraude hebben zien begaan.

Argumenten examencommissie

De examencommissie meent dat er gewichtige, precieze en met elkaar overeenstemmende vermoedens van schuld zijn die er op wijzen dat de student heeft gefraudeerd. In het bijzonder wijst de examencommissie op het kleurverschil en op het feit dat het Excel-bestand geen antwoord op vraag 14 heeft geregistreerd. Bovendien was er een motief voor fraude. De student zou hiermee net een voldoende halen. Aan de scanmachine kan het niet hebben gelegen, zo gaat de examencommissie verder, omdat die al jarenlang correct functioneert. Ook bij de extra controle, vanwege de beroepszaak, functioneerde het apparaat prima. De examencommissie concludeert daarom dat het streepje moet zijn gezet tijdens het inzage-uur.

Overwegingen en uitspraak

De vraag die voorligt is of het streepje bij vraag 14 na de toetsafname is gezet en, zo ja, of de student het streepje heeft gezet of heeft laten zetten. Het College hanteert hierbij de volgende lijn van redeneren.

Allereerst: is het streepje achteraf ingevuld? Ja, beoordeelt het College. Alles duidt daar op. De kleur is anders en in het Excel-bestand ontbreekt het streepje terwijl de apparatuur deugdelijk is. Kortom,

Terecht of niet?

de bewering van de student dat het apparaat ondeugdelijk was, wordt door geen enkel feitelijk gegeven ondersteund. De examencommissie krijgt gelijk van het College ten aanzien van de mening dat het streepje na afloop van de toets is gezet.

Vervolgens de vraag wie het streepje achteraf heeft gezet, de student of wellicht iemand anders namens de student of een andere derde? Het College van Beroep stelt dat de onderwijsinstelling de zorg heeft voor het bewaren en bijhouden van de examenkopijen. De instelling moet maatregelen nemen om te voorkomen dat anderen wijzigingen aanbrengen. De examencommissie stelt dat de formulieren na afloop van de toets en na het scannen in een afgesloten lokaal zijn bewaard. Volgens de commissie kan het streepje alleen na het uitdelen tijdens het inzage-uur zijn gezet. De student ontkent dit ten stelligste.

Het College van Beroep: Meerkeuzevragen zijn bij uitstek fraudegevoelig omdat fraude in zeer korte tijd kan worden gepleegd. Er kan niet worden uitgesloten dat in dit geval de toevoeging van het streepje op een ander moment dan tijdens het inzage-uur is gebeurd. Het kan zelfs zijn gebeurd terwijl de kopijen waren opgeborgen in het afgesloten lokaal, waarvan niet is gezegd dat alleen de docent in kwestie er toegang tot had, en het kan zeker ook hebben plaatsgevonden tijdens het overbrengen van het examen naar het lokaal van het inzage-uur. 'Uit het feit dat op verschillende momenten de fraude kan hebben plaatsgevonden en uit de korte tijd die daarvoor nodig is, volgt ook dat er onvoldoende zekerheid is dat de student deze toevoeging heeft aangebracht of laten aanbrengen'. De student werd in het gelijk gesteld en slaagde dus alsnog.

Wat nu?

De klap kwam hard aan bij de examencommissie. Die twijfelde niet aan het feit dat de student zelf tijdens het inzage-uur het streepje had gezet. En misschien had de commissie daarin wel gelijk. Maar

een juridische instantie als het College van Beroep kijkt ook naar de wijze waarop de onderwijsinstelling is omgegaan met de formulieren. Is die procedure waterdicht? Neen, oordeelt het College. De beweringen van de examencommissie concentreren zich op het inzage-uur en niet op de periode tussen de toetsafname en het inzage-uur. Daar was volgens de commissie niets mis mee. Volgens het College wel. En die heeft het laatste woord.

De lering die uit deze beroepszaak is te trekken, is dat examenformulieren, zeker wanneer het een meerkeuzetoets betreft, zeer zorgvuldig moeten worden bewaard zodat het uitgesloten is dat onbevoegden er bij kunnen. Daaraan kan worden toegevoegd dat er tijdens een inzage-uur goed toezicht moet zijn, terwijl studenten geen tassen en potloden bij zich mogen hebben.

De heer dr. H.J.M. van Berkel is hoofdredacteur van *EXAMENS* en werkzaam aan de Universiteit van Maastricht. E-mail: H.vanBerkel@maastrichtuniversity.nl.

Ook de
EVC procedures van

zijn beoordeeld door
de Stichting

Examen
kamer
kwaliteit door onafhankelijkheid